Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2025/3173

20.6.2025

Verkennend advies van het Europees Comité van de Regio's — Het Europees oceaanpact

(C/2025/3173)

Algemeen rapporteur: Mätta IVARSSON (SE/De Groenen), lid van de regioraad van Skåne

BELEIDSAANBEVELINGEN

HET EUROPEES COMITÉ VAN DE REGIO'S (CvdR),

1. is ingenomen met het initiatief van de Europese Commissie om de samenhang van het EU-beleid met betrekking tot oceanen te verbeteren. Om Europa als maritieme macht te positioneren en de kansen te benutten die oceanen bieden, moet het Europees oceaanpact betrekking hebben op de verschillende dimensies van duurzaamheid: bescherming en herstel van de oceanen, duurzame blauwe economische ontwikkeling, mariene kennis en onderzoek, plaatsgevoelige oceaangovernance en het welzijn van de burgers in kustgebieden en andere gebieden die verbonden zijn met oceanen. Een holistische oceaangovernance is ook afhankelijk van een kader op basis van meerlagig bestuur en met name van de nauwe betrokkenheid van lokale en regionale overheden, en moet noodzakelijkerwijze ook activiteiten aan wal beslaan die van invloed zijn op de gezondheid van de oceanen.

2. Deze prioriteiten moeten aan elkaar worden gekoppeld om oceaanmilieus te beschermen, veerkrachtige en concurrerende economieën te ondersteunen en het welzijn van lokale en regionale gemeenschappen in kustgebieden en daarbuiten te waarborgen, in het besef dat veel van die gemeenschappen op lange termijn alleen kunnen gedijen indien de oceanen gezond zijn. Daarnaast moet ervoor worden gezorgd dat kustgemeenschappen, gemeenschappen die leven van kleinschalige visserij en andere belanghebbenden actief kunnen deelnemen aan oceaangerelateerde besluitvorming en dat de mensen en deze vissersgemeenschappen minder kwetsbaar worden voor de gevolgen van aantasting van de oceanen, natuurgevaren en door de mens veroorzaakte aantasting van het milieu, mede wat de potentiële inkomstenbronnen voor deze kustbewoners betreft.

3. Het bereiken van een "goede milieutoestand" in verband met de kaderrichtlijn mariene strategie is van essentieel belang, aangezien een marien milieu dat goed in stand wordt gehouden de economische stabiliteit ondersteunt en de gevolgen van de klimaatverandering voor de Europese kustgebieden helpt beperken. Dit wordt ook benadrukt in de Europese klimaatrisicobeoordeling die het Europees Milieuagentschap in 2024 heeft uitgebracht ([1]).

4. Het CvdR stelt het op prijs dat de Europese Commissie heeft besloten de nieuwe beleidscyclus te beginnen met de voorbereiding van het nieuwe Europees oceaanpact. Daarmee laat zij zien dat zij een strategische en holistische benadering van de oceanen wil volgen. Het CvdR verzoekt de Europese Commissie regelmatig een mededeling over de uitvoering van het pact uit te brengen, plus een bijbehorende routekaart met verbintenissen.

5. Het CvdR wijst op de financieringskloof bij maritieme activiteiten en dringt erop aan dat er voldoende financiële middelen worden uitgetrokken voor een rechtvaardige transitie naar een regeneratieve maritieme economie met een geringe impact, voor een doeltreffende bescherming en herstel van mariene ecosystemen en voor wetenschappelijk onderzoek. Het oceaanpact moet bijdragen tot het faciliteren van de invoering van innovatieve financieringsmechanismen en stimulansen om duurzame praktijken toe te passen.

6. Het volgende MFK moet voorzien in adequate financieringsinstrumenten die aansluiten op de uiteenlopende lokale situaties wat het sociaal-economische weefsel betreft. Het beheer van deze instrumenten vereist de ontwikkeling van een holistische aanpak op basis van meerlagig bestuur, met deelname van nationale, regionale en lokale overheden.

7. Het CvdR herinnert aan de ervaring die is opgedaan bij de uitwerking van de langetermijnvisie voor de plattelandsgebieden van de EU ([2]), en benadrukt dat wederzijds voordelige koppelingen tussen kustgebieden en landinwaarts gelegen gebieden in alle beleidsmaatregelen van de EU geïntegreerd moeten worden door optimaal gebruik te maken van de sterke onderlinge afhankelijkheid tussen kustgebieden en landinwaarts gelegen gebieden.

([1]) European Climate Risk Assessment, verslag 01/2024 van het EMA.
([2]) Advies van het Europees Comité van de Regio's — Een langetermijnvisie voor de plattelandsgebieden van de EU (PB C 270 van 13.7.2022, blz. 18).

Holistische aanpak van oceaanbeheer

8. Gezonde oceanen zijn van fundamenteel belang voor de EU, haar lidstaten, lokale en regionale overheden en EU-burgers, aangezien ze de biodiversiteit in stand houden, economieën stimuleren, het welzijn ondersteunen en een voorwaarde zijn voor een duurzaam beheer van mariene ecosystemen, waarmee ze bijdragen aan de voedselsoevereiniteit. Er bestaan allerlei wisselwerkingen tussen oceanen en de mens en vanuit ecologisch, economisch, cultureel, strategisch en recreatief oogpunt zijn oceanen van het grootste belang.

9. Het CvdR is verheugd dat de Commissie haar benadering ten aanzien van oceanen op strategische wijze verder wil ontwikkelen en daarbij meer samenhang en synergie wil aanbrengen tussen de verschillende doelstellingen, instrumenten, beleidsmaatregelen en prioriteiten, waaronder:

a) de overkoepelende milieudoelstellingen van de EU zoals beschreven in de Europese Green Deal en zoals bepaald door de naleving van de internationale verbintenissen van de EU en de lidstaten, vergroting van het Europese concurrentievermogen zoals beoogd in het verslag-Draghi en de paraatheid van Europa op civiel en defensiegebied zoals geschetst in het verslag-Niinistö;

b) instrumenten waarmee Europa politieke invloed kan uitoefenen, waaronder oceaandiplomatie en bevordering van een sterkere internationale en regionale oceaangovernance;

c) sectorbeleid, zoals het gemeenschappelijk visserijbeleid (GVB), de blauwe economie, de EU-strategie voor onderzoek en innovatie op het gebied van oceanen en het klimaataanpassingsplan.

Deze holistische benadering moet ook in mondiaal verband worden gevolgd, nu oceanen door naties als terrein worden behandeld en het voorwerp zijn van territoriale geschillen. Het CvdR benadrukt dan ook dat het oceaanpact ook een vierde element moet omvatten, namelijk:

d) een sterkere nadruk op omstreden mariene hulpbronnen en het toegenomen geostrategische belang van oceanen in een multilaterale en gefragmenteerde wereld. Dit is in overeenstemming met de noodzaak om de veerkracht van "buitengrensregio's met land- of zeegrenzen als geografische toegangspoort tot de Europese Unie [te vergroten], voor de veiligheid en veerkracht van de EU" ([3]). Deze nieuwe geopolitieke dreigingen onderstrepen de noodzaak om te zorgen voor een adequate maritieme ruimtelijke ordening tussen verschillende activiteiten en de noodzaak om verdringing ("spatial squeeze") te voorkomen.

e) verbetering van de beheerskaders, samen met gecoördineerde mechanismen op mondiaal, regionaal en nationaal niveau, zodat ecosystemen op geïntegreerde wijze worden beheerd en de bescherming van kustbewoners wordt gewaarborgd.

10. Gezonde oceanen vormen de basis voor het maximaliseren van het economisch langetermijnpotentieel van de maritieme industrie. Bescherming en duurzaam beheer van mariene ecosystemen moeten centraal staan in het oceaanpact, aangezien gezonde ecosystemen essentieel zijn voor het waarborgen van productiviteit, veerkracht en de toekomstige ontwikkeling in sectoren die afhankelijk zijn van de zee.

11. Een holistische aanpak impliceert niet dat er sprake is van uniforme algemene beleidsmaatregelen die lukraak in alle regio's worden toegepast, zonder lokale verschillen zorgvuldig in aanmerking te nemen. In plaats daarvan moet de aanpak een afspiegeling zijn van de uiteenlopende behoeften en belangen van regionale en lokale gemeenschappen, waarbij wordt erkend dat het hanteren van één standaardmodel noch doeltreffend noch houdbaar is. Het maritieme beleid moet dan ook worden ontwikkeld in nauwe samenwerking met lokale en regionale overheden en met burgers, op basis van de beginselen van meerlagig bestuur, actieve subsidiariteit en partnerschap, zodat contextspecifieke maatwerkbenaderingen kunnen worden ontwikkeld die recht doen aan lokale kenmerken; de uitwisseling van goede praktijken en samenwerking tussen maritieme sectoren moet worden bevorderd.

12. Het is belangrijk ervoor te zorgen dat het oceaanbeheer wordt geschraagd door een gedegen beleidscoherentie en door juridisch bindende doelstellingen die op gezette tijden worden gemonitord en, indien nodig, worden gehandhaafd. Dit houdt onder meer in dat de koppeling tussen de kaderrichtlijn mariene strategie en de doelstellingen inzake maritieme ruimtelijke ordening moet worden versterkt.

13. Het CvdR herinnert aan de conclusies van de bijeenkomst van de directeuren Marien en Waterbeheer van de EU van juni 2024, waarin erop wordt aangedrongen verdere maatregelen te nemen om een goede milieutoestand van mariene ecosystemen te waarborgen, en met name om de kaderrichtlijn mariene strategie te laten uitgroeien tot "Europees zeerecht" ([4]).

([3]) Advies van het Europees Comité van de Regio's — Schokbestendig maken van de Europese regio's: veerkrachtigere lokale en regionale economieën in het licht van de strategische ontwikkeling van de interne markt (PB C, C/2024/7061, 4.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7061/oj).

([4]) Informele bijeenkomst van de directeuren Marien en Waterbeheer van de EU — Slotconclusies 13 en 14 juni 2024.

14. Het CvdR dringt aan op oprichting, binnen het college van leden van de Commissie, van een projectgroep voor de implementatie van het oceaanpact, onder leiding van de commissaris voor Visserij en Oceanen, om ervoor te zorgen dat bij die implementatie een holistische aanpak wordt gevolgd.

Een blauwe economie met een geringe impact

15. Het is noodzakelijk om maritieme activiteiten te ondersteunen die worden getroffen door of een versterkend effect hebben op de drievoudige milieucrisis in het kader van een rechtvaardige transitie naar een blauwe economie met een geringe impact die de grenzen van onze planeet en de draagkracht van onze oceaan eerbiedigt.

16. Maritieme ruimtelijke ordening is van belang om samenhang tussen milieubeleid, klimaatbeleid, sociaal-economisch welzijn en sectorbeleid tot stand te brengen. Verdringing in EU-wateren is een probleem. Co-existentie kan een strategisch instrument zijn om EU- en internationale biodiversiteitsdoelstellingen te helpen verwezenlijken en tegelijkertijd lokale gemeenschappen te ondersteunen. Colocatie van hernieuwbare offshore-energie en visserij met een geringe impact of laagtrofische aquacultuur dient in het kader van maritieme ruimtelijke ordening te worden onderzocht.

17. Het CvdR herinnert eraan dat de uitrol van offshore windenergie een centrale plaats inneemt bij het verwezenlijken van de Europese Green Deal en het waarborgen van het concurrentievermogen en van de continuïteit van de energievoorziening. Het dringt aan op ontwikkeling van grensoverschrijdende aanbestedingen voor offshore energie om gebruiksconflicten te beperken en de energie-infrastructuur te rationaliseren. Het vertrouwt erop dat lokale en regionale overheden passende energiestrategieën ontwikkelen.

18. Het CvdR verzoekt de Commissie de Europese offshore-energiesector te beschermen tegen oneerlijke concurrentie door minimumprijzen vast te stellen en te eisen dat het overgrote deel van de waardeketen Europees blijft, door nieuwe criteria in aanbestedingen met betrekking tot offshore energie op te nemen, onder meer door verplichte niet-prijsgerelateerde criteria inzake biodiversiteit, sociale aspecten en circulariteit in te voeren, en door deze projecten te koppelen aan aanverwante programma's voor het herstel van de biodiversiteit.

19. De verschillende activiteiten kunnen, afhankelijk van hun aard en locatie in ruimte en tijd, synergetisch of juist antithetisch zijn. Het oceaanpact moet bijdragen tot bevordering van de ruimtelijke ordening op lokaal niveau om ervoor te zorgen dat de synergieën tussen maritieme activiteiten worden gemaximaliseerd en dat trade-offs worden beperkt en/of beheerst. Beschermde mariene gebieden kunnen niet worden beschouwd als een activiteit met mogelijke trade-offs.

Voedsel

20. De omvang van de visbestanden is beperkt en hangt nauw samen met de algemene kwaliteit van mariene ecosystemen. Voedselsoevereiniteit op lange termijn blijft een belangrijke strategische doelstelling van de Unie, die alleen kan worden bereikt door middel van een duurzaam beheer van mariene ecosystemen. Oceanen en de traditionele kennis van maritieme professionals spelen een belangrijke rol bij de productie van hoogwaardige levensmiddelen die afkomstig zijn van de visserij en de aquacultuur, zoals ook wordt erkend in de mededeling over een visie voor landbouw en voedsel ([5]). Het CvdR wijst op de gevolgen van het landbouwbeleid voor de gezondheid van de maritieme ecosystemen alsook op de uitdagingen die afvloeiing van nutriënten en eutrofiëring met zich meebrengen, zowel voor het bereiken van de milieudoelstellingen van de Unie als voor de visserijsector.

21. Duurzaam beheerde visbestanden zijn van cruciaal belang voor het behoud van een rendabele visserijsector die in staat is de werkgelegenheid in de visserijsector en de van de visserij afhankelijke lokale toeleveringsketen te waarborgen. De kleinschalige visserij is het segment dat lokale gemeenschappen de grootste baten oplevert, milieuvriendelijkere praktijken toepast en ondersteund moet worden om ook op lange termijn veerkrachtig te kunnen blijven. De visserij maakt een fundamenteel onderdeel uit van de cultuur en economie van veel kustgebieden. Overbeviste, uitgeputte en zich herstellende visbestanden moeten de kans krijgen om zich opnieuw te vormen, waarbij ervoor moet worden gezorgd dat levende hulpbronnen niet langer worden blootgesteld aan overbevissingspraktijken in de oceanen en rekening wordt gehouden met de effecten van illegale, ongemelde en ongereglementeerde visserij (IOO-visserij) door vissersvloten van derde landen, ter ondersteuning van de langetermijnveerkracht van kustvissers. De gevolgen van de verspreiding van invasieve uitheemse soorten moeten eveneens worden aangepakt.

22. Er moet een verschuiving in consumptiepatronen plaatsvinden, waarbij de EU minder afhankelijk wordt van ingevoerde producten en meer gaat leunen op lokale productie. Het CvdR wijst op het potentieel van lokale en regionale ontwikkeling om de consumptie van korteketenproducten van lokale oorsprong te verhogen. Zowel onze eigen hulpbronnen als die van derde landen kunnen er schade van ondervinden wanneer de industriële aquacultuur leidt tot overbevissing voor de productie van vismeel. Het is noodzakelijk te streven naar aquacultuur met een lage impact, met name de kweek van algen en tweekleppigen, als het meest duurzame alternatief voor de productie van aquatische eiwitten, in het licht van de afnemende visbestanden en de noodzaak om deze in stand te houden.

([5]) COM(2025) 75 final.

23. Oceaanwateren in de ultraperifere regio's zijn goed voor ruim de helft van de exclusieve economische zones van de EU. De nog niet in kaart gebrachte mariene biologische hulpbronnen in deze regio's zouden op doeltreffende en duurzame wijze kunnen worden beheerd, overeenkomstig het streven om de economische en sociale situatie te verbeteren, werkgelegenheid te creëren en bij te dragen tot de beschikbaarheid van levensmiddelen, niet alleen ten behoeve van de ontwikkeling van deze regio's, maar ook ten behoeve van de ontwikkeling van de EU als geheel.

24. Het CvdR erkent dat de ontwikkeling van laagtrofische aquacultuur een rol kan vervullen op het gebied van voedselzekerheid en werkgelegenheid, niet in de laatste plaats in plattelandsgebieden, en dat de ontwikkeling van duurzame aquacultuur bevorderd moet worden.

25. De EU is de grootste markt voor visserijproducten ter wereld en draagt daarmee een grote verantwoordelijkheid voor het duurzame beheer van natuurlijke hulpbronnen. Tegelijkertijd is het van cruciaal belang dat de Europese visserijvloot en visindustrie worden beschermd tegen oneerlijke wereldwijde concurrentie en dat wordt gezorgd voor een gelijk speelveld met ingevoerde visserijproducten, met name producten die voortkomen uit illegale, ongemelde en ongereglementeerde visserij of uit praktijken die het milieu verwoesten.

Toerisme

26. Duurzaam toerisme speelt een waardevolle rol in kustgebieden en is belangrijk om kustgemeenschappen vitaal te houden. Onevenwichtig toerisme houdt een risico in voor kwetsbare gebieden met fragiele ecosystemen. Het oceaanpact moet bijdragen tot het vaststellen van instrumenten en mechanismen om de risico's in verband met overexploitatie en aantasting van het milieu en erfgoed als gevolg van een ongecontroleerde en ongereguleerde toestroom van toeristen in bepaalde gebieden en periodes tot een minimum te beperken.

27. Het CvdR wijst erop dat een schone oceaan noodzakelijk is om de kust ook op lange termijn aantrekkelijk te houden voor toerisme door het duurzame gebruik van natuurlijke en culturele hulpbronnen en dat beschermde mariene gebieden vele voordelen opleveren voor lokale toeristische activiteiten.

28. Het CvdR wijst erop dat het doel van de EU om 30 % van de zeeën aan te wijzen als beschermd marien gebied, waarbij 10 % een strikte bescherming moet krijgen, nog lang niet is bereikt. In meer dan 80 % van de beschermde mariene gebieden in de EU worden mariene activiteiten slechts minimaal gereguleerd.

29. Het CvdR dringt aan op een verbod op destructieve visserijactiviteiten, zoals bodemtrawlvisserij, in alle beschermde mariene gebieden. Het wijst op de schadelijke gevolgen van industriële pelagische trawlvisserij in sommige gebieden, met name voor de kustvisserij en lokale gemeenschappen.

Een duurzame en circulaire economie

30. De mogelijkheden van regio's lopen uiteen en zijn sterk afhankelijk van de specifieke fysieke en geografische kenmerken. Offshorewindmolenparken, getijdenenergie en de omzetting van thermische energie uit zee bieden mogelijkheden om duurzame energie op te wekken.

31. Het CvdR herinnert eraan dat de uitrol van offshore windenergie een centrale plaats inneemt bij het verwezenlijken van de Europese Green Deal en het waarborgen van het concurrentievermogen en van de continuïteit van de energievoorziening. In de EU-strategie voor hernieuwbare offshore-energie worden concrete manieren voorgesteld ter ondersteuning van de duurzame ontwikkeling van de sector op lange termijn en wordt gewezen op de noodzaak om verder te investeren in de netwerk- en interconnectie-infrastructuur die nodig is om de ontwikkeling van hernieuwbare offshore-energie te vergemakkelijken.

32. Het CvdR roept lokale en regionale overheden op om passende energiestrategieën te ontwikkelen, waarbij nadruk wordt gelegd op ondersteuning van grensoverschrijdende aanbestedingen en rationalisering van het gebruik van energie-infrastructuur.

33. In het oceaanpact moet worden aangedrongen op een wetenschappelijk onderbouwde voorzorgsbenadering van oceaanmijnbouw, om mogelijke onomkeerbare gevolgen voor mariene ecosystemen en de biodiversiteit te voorkomen, waarbij ook rekening wordt gehouden met de trade-offs met andere economische activiteiten zoals visserij, aquacultuur en toerisme die zich waarschijnlijk zullen voordoen. In dit verband is het ook belangrijk om de bevolking bewust te maken van de aanleg van offshore-windparken en hun essentiële rol in de energietransitie.

34. Alle vormen van verontreiniging van het mariene milieu, met inbegrip van vervuiling door chemische en kunststoffen, moeten worden aangepakt middels een "van bron tot zee"-benadering.

35. Het CvdR roept de EU op een leidende rol te spelen om ervoor te zorgen dat er een ambitieus mondiaal verdrag inzake kunststoffen wordt aangenomen dat betrekking heeft op de volledige levenscyclus van kunststoffen, met inbegrip van kunststoffen voor eenmalig gebruik, microplastics en vistuig, alsook op gevaarlijke chemische additieven en op upstreammaatregelen die zijn gericht op de productie en de vermindering van kunststoffen.

Zeevervoer

36. De EU moet een internationale leidersrol op zich nemen aangezien het overgrote deel van het zeevervoer wordt gereguleerd door de Internationale Maritieme Organisatie (IMO).

37. Het CvdR benadrukt het belang van de scheepsbouwindustrie voor veel kustregio's en van een Europese scheepsbouwindustrie voor de strategische autonomie van Europa. Het roept de Europese Commissie op om innovatie en duurzaamheid in de scheepsbouw te ondersteunen.

38. In het EU-acquis op het gebied van vervoer ([6]) wordt het proces voor het beheer van afval aan wal geregeld door middel van bepalingen die de beschikbaarheid van havenontvangstfaciliteiten en de afgifte van afval bij die faciliteiten waarborgen. Ook de luchtverontreiniging door de scheepvaart, zowel op zee als in havens, moet worden aangepakt.

39. Het is belangrijk dat gehoor wordt gegeven aan de aanbevelingen van het CvdR ([7]), met name wat betreft de noodzaak van stimulansen voor schepen om afval in de havens af te geven, onder meer door een eenmalig tarief in te voeren.

40. Het internationale zeevervoer is van groot belang voor Europese havensteden en -regio's. In een eerder advies ([8]) heeft het CvdR aanbevolen dat "in EU-beleidsmaatregelen op het gebied van vervoer, maritieme economie en bescherming van maritieme en aquatische milieus (...) de ontwikkelingsuitdagingen van havens en havensteden in aanmerking [zouden] moeten worden genomen". Het CvdR is verheugd dat in 2026 een EU-havenstrategie zal worden goedgekeurd en dringt erop aan dat deze strategie tegemoetkomt aan de noodzaak om de scheepvaart koolstofvrij te maken, de haveninfrastructuur aan te passen aan de klimaatverandering en de EU-havens te laten overschakelen op een model dat de grenzen van onze planeet niet overschrijdt. Het herinnert eraan dat energie een grote kostenpost is voor de sector. Uitdagingen bij de overschakeling op hernieuwbare en koolstofarme energiebronnen zijn onder meer de financiering en de capaciteitsmaxima, aangezien nieuwe technologieën met een groter gewicht gepaard gaan dan conventionele dieselmotoren.

Bescherming en herstel van het milieu, mariene en kustecosystemen en biodiversiteit

41. Het behoud van ecosystemen, de bescherming van de mariene biodiversiteit en aan het mariene milieu gerelateerde sociaal-economische activiteiten en voedselproductie zijn nauw met elkaar verweven. De oceaan speelt tevens een grote rol in de strijd tegen de klimaatverandering. Mariene ecosystemen, met inbegrip van wetlands en koraalriffen, vormen natuurlijke buffers tegen storm en kusterosie en spelen een belangrijke rol bij de bescherming van infrastructuur, levens en bestaansmiddelen tegen extreme weersomstandigheden en traag op gang komende verschijnselen.

42. Bij de vermindering van de luchtverontreiniging door het zeevervoer moet aan de hand van evenwichtige maatregelen in aanmerking worden genomen dat sommige regio's volledig afhankelijk zijn van zeevervoer om de levering van essentiële goederen te garanderen.

([6]) Richtlijn (EU) 2019/883 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake havenontvangstvoorzieningen voor de afvalafgifte van schepen, tot wijziging van Richtlijn 2010/65/EU en tot intrekking van Richtlijn 2000/59/EG (PB L 151 van 7.6.2019, blz. 116, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0883).

([7]) Advies van het Europees Comité van de Regio's — Bescherming van het mariene milieu door lokale en regionale overheden (PB C 300 van 27.7.2021, blz. 36).

([8]) Advies van het Europees Comité van de Regio's — Herstel van havensteden en havengebieden (PB C 207 van 30.6.2017, blz. 25).

43. Het CvdR wijst op de reikwijdte van de EU-wetgeving en het EU-acquis inzake de bescherming en het herstel van mariene ecosystemen, en op de noodzaak om een "goede milieutoestand" van oceanen ([9]) te bereiken. Een evenwichtige wetenschappelijk onderbouwde en ecosysteemgerichte benadering van het beheer van menselijke activiteiten op zee alsook uitbreiding van mariene en kustgebieden die worden benadeeld door een gebrekkige uitvoering zijn dan ook geboden ([10]).

44. Net als in een eerder advies uit 2021 ([11]) spreekt het CvdR zijn bezorgdheid uit over het feit dat het mariene milieu van de EU in 2020 geen goede milieutoestand heeft bereikt.

45. De EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 heeft tot doel ten minste 30 % van de zeeën in de EU te beschermen — waarbij 10 % een strikte bescherming zal krijgen — en mariene ecosystemen te herstellen door vervuiling, overbevissing en vernietiging van habitats terug te dringen. De verordening natuurherstel bevat de juridisch bindende doelstelling dat uiterlijk in 2030 ten minste 20 % van de aangetaste mariene ecosystemen hersteld moet zijn om de biodiversiteit, koolstofvastlegging en klimaatbestendigheid te verbeteren (zie ook de doelstellingen van het GVB en de overkoepelende doelstellingen van de nieuwe Europese Commissie inzake voedselzekerheid, genoemd in de politieke beleidslijnen voor de volgende Commissie 2024-2029).

46. In zijn advies uit 2021 over duurzame blauwe economie en aquacultuur ([12]) merkt het CvdR een duurzaam beheer van oceanen en zeeën aan als prioriteit en roept het op de blauwe economie binnen de ecologische grenzen te ontwikkelen, overeenkomstig het concept van de grenzen van onze planeet. Het benadrukt ook dat de economische exploitatie van zeeën op een wijze die verenigbaar is met de bescherming van mariene habitats als kompas voor publieke en particuliere investeringen moet dienen.

47. Het CvdR stelt nogmaals dat een echte circulaire economie die is gebaseerd op een verantwoorde productie, minder consumptie, hergebruik, reparatie en recycling essentieel is om de voorwaarden te scheppen voor een succesvol herstel van de biodiversiteit en omkering van de aantasting van het milieu.

48. Tevens is het belangrijk dat verontreiniging en het weglekken van gevaarlijke chemische stoffen worden voorkomen om interactie met andere milieustressoren, die grootschalige en langetermijneffecten kan hebben op het terrestrische en mariene milieu, te voorkomen, zoals het CvdR al eerder stelde in zijn advies "Naar een veerkrachtig waterbeheer ter bestrijding van de klimaatcrisis in een Europese Blue Deal" ([13]). Het is zaak dat het komende oceaanpact wordt geflankeerd door andere beleidsontwikkelingen, zoals de herziening van de Reach-richtlijn, om rekening te houden met nieuwe dreigingen, zoals PFAS-verontreiniging.

Preventie, paraatheid en aanpassing aan de klimaatverandering

49. Hoewel het slechtst denkbare scenario qua klimaatverandering nog steeds kan worden vermeden, zullen lokale gemeenschappen, met name in kustgebieden, de gevolgen van de klimaatverandering die nu al aan de gang is zeker gaan merken. Het zijn de lokale en regionale overheden die als eerste in actie komen bij frequentere extreme weersomstandigheden als gevolg van de klimaatverandering. Daarnaast moeten er aanpassingsstrategieën worden ontwikkeld om de gevolgen van de klimaatverandering voor de oceanen, zoals de stijging van de zeespiegel, de verzuring en de verontreiniging door plastic, voedingsstoffen en chemicaliën in de oceanen, op te vangen.

([9]) Zie de kaderrichtlijn mariene strategie (Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu (Kaderrichtlijn mariene strategie) (PB L 164 van 25.6.2008, blz. 19)) en de evaluatie daarvan, de kaderrichtlijn water (Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (PB L 327 van 22.12.2000, blz. 1)), de Europese Green Deal, de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 (2020) en de verordening natuurherstel (Verordening (EU) 2024/1991 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2024 inzake natuurherstel en tot wijziging van Verordening (EU) 2022/869 (PB L, 2024/1991, 29.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj)), waarin staat dat uiterlijk in 2030 20 % van de zeeoppervlaktes hersteld moet zijn, het actieplan om alle verontreiniging tot nul terug te dringen (2021).

([10]) Europese Rekenkamer — Speciaal verslag 26/2020: Het mariene milieu: de EU biedt brede, maar geen diepgaande bescherming.

([11]) Advies van het Europees Comité van de Regio's — Bescherming van het mariene milieu door lokale en regionale overheden (PB C 300 van 27.7.2021, blz. 36).

([12]) Advies van het Europees Comité van de Regio's over duurzame blauwe economie en aquacultuur (PB C 97 van 28.2.2022, blz. 36).

([13]) Advies van het Europees Comité van de Regio's — Naar veerkrachtig waterbeheer ter bestrijding van de klimaatcrisis in een Europese Blue Deal (initiatiefadvies) (PB C, C/2024/5367, 17.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5367/oj).

50. Het CvdR heeft de Europese Commissie voorgesteld om in haar beleidsinstrumenten een grotere plaats in te ruimen voor veerkracht teneinde de rampenbestrijdingscapaciteiten van lokale en regionale overheden alsook hun economische veerkracht en langetermijngroei in de hele EU te bevorderen.

51. Het oceaanpact moet voorzien in het opstellen van lokale plannen voor aanpassing aan de klimaatverandering, waaronder passende rampenplannen in kustgebieden die, door rekening te houden met lokale specifieke kenmerken, een doeltreffende preventie, paraatheid en respons op plotselinge crises mogelijk maken, met name in verband met extreme weersomstandigheden en traag op gang komende processen.

52. Er moeten krachtigere voedselsystemen op basis van lokale toeleveringsketens worden opgezet om langetermijnveerkracht en robuuste samenlevingen te waarborgen.

53. Het oceaanpact moet zorgen voor een eerlijke en rechtvaardige transitie die ultraperifere regio's en eiland- en kustgemeenschappen ondersteunt door er de sociaaleconomische duurzaamheid en het sociaal welzijn te waarborgen en de werkgelegenheid te beschermen, door hen in staat te stellen actief deel te nemen aan de vormgeving van beleid dat van invloed is op hun middelen van bestaan, en door het "recht om te blijven" in ultraperifere regio's en eiland- en kustgemeenschappen hoog te houden door de toegang tot en de kwaliteit van openbare diensten, huisvesting, connectiviteit, vervoer, onderwijs en werkgelegenheid te verbeteren.

Specifieke regionale behoeften en vereisten

54. Ultraperifere en eilandgebieden zijn bijzonder afhankelijk van oceanen om hun bereikbaarheid te waarborgen, de levering van goederen te garanderen en economische activiteiten te ontwikkelen. Ze hebben specifieke behoeften en ad-hocmaatregelen zijn noodzakelijk om de levens en bestaansmiddelen van hun burgers door middel van duurzame logistieke verbindingen te beschermen, in die zin dat, mede gezien hun afhankelijkheid van lucht- en zeevervoer, aansluitingen en bevoorrading veilig worden gesteld.

Internationale oceaangovernance

55. Governancestructuren op mondiaal ([14]) en EU-niveau ([15]) zijn van essentieel belang om het beheer van oceanen en het duurzame gebruik van de mariene hulpbronnen mogelijk te maken.

56. Het CvdR wijst erop dat de ultraperifere regio's van grote geostrategische waarde zijn voor de Europese Unie vanwege hun unieke ligging, hun grensoverschrijdende karakter en het feit dat ze wereldwijd verspreid zijn over de oceanen, alsook omdat er in hun wateren sprake is van vrij verkeer, dat niet wordt ingeperkt door bedreigingen van de veiligheid.

57. Gezien de grote omvang van de exclusieve economische zones (EEZ's) van de ultraperifere gebieden, waaraan het voor een heel groot deel te danken is dat de EU de grootste EEZ ter wereld heeft, zou aan deze gebieden meer belang moeten worden gehecht en zouden ze operationele middelen moeten krijgen om echt een voortrekkersrol te kunnen spelen in het geïntegreerde oceaanbeheer van de EU.

58. In zijn eerdere advies "Zorgen voor een duurzame en doeltreffende grensoverschrijdende samenwerking met onze buurlanden" ([16]) benadrukte het CvdR dat "de maritieme grensoverschrijdende samenwerking (...) beter [moet] worden gestructureerd".

59. De EU kan het goede voorbeeld geven en andere gebieden inspireren om een soortgelijke aanpak te volgen. Het oceaanpact moet bijdragen tot zowel een doeltreffendere interne governance als tot de totstandbrenging van participatieve samenwerking met grensoverschrijdende regio's buiten de EU. De EU-aanpak op basis van meerlagig bestuur, die waarborgt dat het lokale en regionale niveau nauw betrokken wordt bij de beleidsvorming en -implementatie, moet daarbij als uitgangspunt worden genomen en tegelijkertijd verstevigd worden. De EU zou haar oceaandiplomatie moeten inzetten ten behoeve van een duurzaam gebruik van oceaanhulpbronnen over de hele wereld.

([14]) Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee.

([15]) Het geïntegreerd maritiem beleid, de kaderrichtlijn mariene strategie, de gezamenlijke mededeling over de EU-agenda voor internationale oceaangovernance, de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030.

([16]) Advies van het Europees Comité van de Regio's — Zorgen voor een duurzame en doeltreffende grensoverschrijdende samenwerking met onze buurlanden (PB C, C/2024/1038, 9.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1038/oj).

Menselijk kapitaal, onderzoek en innovatie

60. Het oceaanpact moet bijdragen tot bevordering van investeringen in marien onderzoek om kennishiaten aan te pakken, met name op het gebied van biodiversiteit, ecosysteemdiensten, klimaateffecten en de bescherming van cultureel erfgoed onder water, alsook in nieuwe technologische en zakelijke kansen, overeenkomstig het niet-schadenbeginsel. Lokale kennis en netwerken zouden benut moeten worden om kustgebieden in staat te stellen uit te groeien tot knooppunten voor onderzoek en innovatie. Het CvdR stelt voor een passende rol van de lokale en regionale overheden in de nieuwe mondiale governance mogelijk te maken, te beginnen met de vertegenwoordiging van het CvdR op de VN-oceaanconferentie die in juni 2025 in Nice wordt gehouden. Het CvdR beveelt aan nauwer met internationale organisaties en derde landen samen te werken teneinde wereldwijde uitdagingen waarmee de oceanen geconfronteerd worden aan te pakken. Voorts dringt het aan op beleidscoherentie, transparante effectbeoordelingen en een krachtigere uitvoering van bestaande maatregelen. De toepassing van bestaande instrumenten en maatregelen moet worden verbeterd en de EU moet op het gebied van wetgeving ter zake een voortrekkersrol blijven spelen. Het CvdR pleit voor een geïntegreerd beheer van kustgebieden, sectoroverschrijdende samenwerking en overlegplatforms voor wetenschappers, beleidsmakers, de industrie en het maatschappelijk middenveld. Het benadrukt het belang van een duurzame blauwe economie voor kustgemeenschappen en van het afstemmen van EU-beleid en -budgetten op duurzaamheidsdoelstellingen. Verder moet de verzameling en uitwisseling van wetenschappelijke gegevens worden bevorderd als basis voor beleidsbeslissingen, moet er meer aandacht worden besteed aan onderzoek en innovatie ter ondersteuning van de besluitvorming en moet gewerkt worden aan een grotere algemene, wetenschappelijk onderbouwde kennis en aan capaciteitsopbouw ten behoeve van oceaanbeheer. Ook moet de behoefte aan infrastructuur voor oceaanobservatie worden opgepakt, met inbegrip van capaciteitsopbouw in oceanen en kustgebieden, en moet een geïntegreerde wereldwijde beoordeling van de toestand van het mariene milieu worden uitgevoerd, waarbij ook de sociaaleconomische aspecten worden meegenomen.

61. Het CvdR roept maritieme regio's op om de ontwikkeling van "blauwe strategieën voor slimme specialisatie" te overwegen als aanvulling op bestaande regionale strategieën voor slimme specialisatie (S3).

62. Ter wille van een efficiënter beheer binnen de EU moet er een totaalaanpak van het maritieme beleid komen waarbij alle instanties en overheidsorganen die gespecialiseerd zijn in maritiem bestuur worden betrokken. Voorts moet de coördinatie tussen de betrokken actoren worden verbeterd om zo het kennisbeheer te vergemakkelijken.

63. Het CvdR is ingenomen met het wetgevingsvoorstel inzake duurzame brandstoffen voor de zeevaart dat door het Europees Parlement is aangenomen, en vooral met de oprichting van een oceaanfonds om de energie-efficiëntie van schepen te verbeteren en investeringen te ondersteunen die gericht zijn op het koolstofvrij maken van het zeevervoer. Het verwijst naar zijn advies uit 2024 getiteld "Het gemeenschappelijk visserijbeleid in praktijk: totstandbrenging van duurzame en veerkrachtige kustgemeenschappen in de EU", waarin wordt gewezen op de noodzaak om de rechtvaardige transitie naar een visserij met een geringe impact te ondersteunen. Het wijst op de noodzaak van een rechtvaardige transitie voor alle maritieme economische activiteiten om hun veerkracht en concurrentievermogen op lange termijn te ondersteunen. Het is ingenomen met het voorstel over het initiatief FuelEU Zeevaart — Duurzame brandstoffen voor de zeevaart, aangenomen in november 2024. Het benadrukt dat het, wil de visserijvloot hernieuwbare energiebronnen gaan gebruiken, van essentieel belang is dat bestaande belemmeringen uit de weg worden geruimd door middel van coördinatie en samenwerking tussen belanghebbenden, dat kennis- en technologiekloven worden gedicht door middel van onderzoek en innovatie, dat de in verband met de energietransitie noodzakelijke vaardigheden worden ontwikkeld en arbeidskrachten worden opgeleid en dat het ondernemingsklimaat, met inbegrip van de toegang tot financiering, wordt verbeterd.

64. Het CvdR is het ermee eens dat het oceaanpact de eerste stap moet zijn in de ontwikkeling van een samenhangend wetgevend en niet-wetgevend kader voor oceanen, met een oceaanwet en gecoördineerde herzieningen van bestaande wetgeving, zoals de kaderrichtlijn mariene strategie en de richtlijn maritieme ruimtelijke planning, in het verschiet.

Brussel, 3 april 2025.

De voorzitter
van het Europees Comité van de Regio's
Kata TÜTTŐ